

УДК 725.5

САФРОНОВА О.О., БЕДЗІР М.С.

Київський національний університет технологій та дизайну

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ БУДИНКІВ-ІНТЕРНАТІВ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Мета: виявити сучасні тенденції в організації інтер'єрного простору будинків-інтернатів для людей похилого віку в різних країнах світу; визначити основні вимоги до формування такого простору.

Методика: огляд та аналіз літературних джерел, даних Інтернету з даної проблематики; аналіз досвіду проектування сучасних закладів для проживання людей похилого віку; узагальнення результатів дослідження; синтез вимог до дизайну інтер'єру будинків-інтернатів для людей похилого віку.

Результати: виявлені тенденції формування середовища будинків-інтернатів для людей похилого віку і сформульовані вимоги до дизайну такого простору.

Наукова новизна: на основі аналізу світового досвіду проектування, визначені основні тенденції формування простору будинків-інтернатів для людей похилого віку

Практична значимість: отримані результати можуть бути використані в учбовому та реальному проектуванні подібних закладів.

Ключові слова: будинок-інтерна для людей похилого віку, будинок престарілих, геріатричний центр, соціальне проектування, соціальна архітектура.

Вступ. Проблема старіння відіграє значну роль в житті і розвитку суспільства. Вона має складний характер у цілому світі, так, за статистикою, через 50-70 років 40% населення Європи будуть в пенсійному віці. Збільшення чисельності населення старших вікових груп, в тому числі і в Україні, визначило актуальність створення і розвитку в країні спеціальних установ – будинків-інтернатів, призначених для життя в них літніх і непрацездатних людей. Зміна економічних умов, значне скорочення масового житлового будівництва, зведення до мінімуму практики надання безкоштовного житла, відсутність зростання доходів у основної маси населення, високий рівень інфляції і т.д. - все це робить дану проблему ще більш актуальною.

Типологія житлових будівель, розроблена в радянський період, як єдина для всієї країни, з незначною номенклатурою квартир, призначених для усередненого споживача, безсумнівно мала свої позитивні моменти для того часу. Така типологія не зовсім відповідає вимогам, що формуються в даний час нової соціально-економічної структури міського населення і не відображає багатоваріантності його способів життя. Існуючі геріатричні центри не враховують вподобань похилих людей, а найголовніше – вони не відповідають потребам та вимогам престарілих. Важливим стає проведення глибоких досліджень в області типології житла і формування структурних елементів житлового середовища в залежності від економічних характеристик і вимог різних соціальних груп з орієнтацією на конкретні особливості населення [2].

Постановка завдання. Основним завданням будинку-інтернату є забезпечення належних умов для проживання, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги громадянам похилого віку та інвалідам, які потребують стороннього догляду і допомоги [1]. Якість соціальних послуг в Україні поступово зростає: змінюються

технології в медицині, методики догляду за літніми людьми, що вимагає створення нових функціональних зон в інтер'єрі, а іноді й розробки нової типології будівель. У свою чергу, сучасна соціальна архітектура в Україні розвивається інерційно, спираючись часто на дидактичну спадщину радянських часів. Основний недолік соціальних будівель (опускаючи естетичні особливості) - це «жорсткість» структури, це раз і назавжди певний набір функцій.

Пошуку рішень проблем житлового середовища присвячено багато наукових досліджень як у нашій країні, так і за кордоном. Автори розглядають різні аспекти цієї проблеми: гуманізації житлового середовища, соціологічних вимог та психологічного комфорту проживання (С.Е. Габідуліна, М.Є. Хейдметс., В.Е. Гордін, М.Ф. Александрова, Н.В. Паніна); типологізації і об'ємно-планувального проектування житлових будинків і квартир (В.Г. Волов, Л.П. Лавров, К. До. Карташова, М.Ю. Федорова, Ю.Д. Губернський, АВ Рябушина); розвитку спеціалізованих типів житла - (Р.П. Абрамова, Л.А. Курочкин, А.П. Ольхова, П.Г. Рудаков, Т.Н. Бармашіна, С.Н. Лебідь); формування архітектурно-планувальних структур будівель різного призначення для людей із фізичними відхиленнями (В. Степанов, С. Зизак, Н. Хасанов, Е. Пересвіту); вдосконалення якісного стандарту житла (В.Ю. Дурманов, В.П. Етенко, П.П. Кедровський, В.Н. Сафонов); моделювання соціально-ефективної та економічного житлового середовища для різних категорій населення (Е.С. Баженова, АВ Крашенінніков, А.П. Степанов, В.А. Овсянніков та інші) - опубліковано велику кількість наукових робіт. Однак спеціальних досліджень, присвячених питанням організації простору сучасних будинків-інтернатів для людей похилого віку не проводилось [2].

Результати дослідження. Проведені дослідження показали, що у деяких європейських країнах і країнах Сходу вже роблять серйозні заходи для забезпечення достатньо гармонійної старості для своїх громадян. Так, актуальною стає тенденція щодо перетворення або зовсім нового підходу до архітектурного проектування соціальних об'єктів для престарілих людей. Набуває широкого поширення так званий «кластерний» (модульний, блочний) підхід до формування таких закладів – будівництво комплексів, що функціонально складаються з компактних або розосереджених об'єктів громадських служб, медичного обслуговування, житлових приміщень. Накопичено досить багато прикладів вдалого архітектурно-планувального вирішення таких комплексів, де переважні одноповерхові будівлі на нульовому рівні, що забезпечують зручність переміщення, зв'язок із природою, психологічно сприятливі візуальні враження від співрозмірної до людини масштабності забудови.

Наприклад, у будинку престарілих в Хоккайдо (Японія) автори проекту розбили єдиний простір на невеличкі локації (модульні секції), які розміщені у природних зонах, втілюючи ідею співтовариства, коли всі разом, але і кожен є особистістю. Такі модульні секції рекомендується розміщувати посеред паркової зони, аби люди мали змогу вийти на природу. Проект передбачає можливість додавання нових модульних секцій в разі необхідності.

Рис. 1. Будинок престарілих в Хоккайдо, Японія

Архітектори будинку престарілих на півострові Морнінгтон (Австралія), відходячи від ідеї проектування «жорсткої» структури середовища, теж використали при реконструкції будівлі модульні секції, візуально «роздрили» інтер'єр, надавши мешканцям особистісний простір для більшого психологічного комфорту. Зони надання послуг розташовані по центру будівлі для забезпечення кращого доступу.

Рис. 2. Будинок престарілих на півострові Морнінгтон, Австралія

Приватна клініка по догляді за літніми людьми та інвалідами в Алкасер-ду-Сал (Португалія) теж побудована по «модульній» схемі. В інтер'єрі використовується національна стилістика, поєднана з сучасними лініями і формами. Завдяки такому підходу, завжди є можливість добудувати модуль в разі необхідності, зберігаючи при цьому комплексність будівлі.

Рис. 3 Будинок престарілих в Алкасер-ду-Сал, Португалія

Успішним досвідом є проект будинку престарілих Петера Розеггера, спроектований компанією Dietger Wissounig Architekten, розташований в місті Грац, Австрія (рис. 4). Двоповерхова будівля квадратної форми побудована на місці старої казарми. Інтер'єр поділений на вісім житлових блоків, кожен з яких складається із чотирьох номерів для проживання пенсіонерів та інвалідів. Внутрішній двір в центральній частині об'єкта

частково закривається навісами. Поруч розбиті два сади, створені спеціально для прогулянок, а на схід від будівлі розташований великий громадський парк, до якого передбачений прямий доступ.

Отже, житлові осередки групових будинків плануються таким чином, щоб одночасно забезпечити і громадські зв'язки, і можливість усамітнення, а також швидкого доступу з центральної зони в будь-який модуль-блок.

Проведені дослідження показали, що при проектуванні будинків-інтернатів для людей похилого віку, необхідним є усунення будівельних бар'єрів, забезпечення зручного та безпечного переміщення, виконання всіх ергономічних вимог в т.ч. і для інвалідів з обмеженими фізичними можливостями. Планування групових будинків та їх дизайн повинні створювати психологічну атмосферу установи, що сприяє її сприйняттю, як особистого комфортного простору. Психологічно важливо довести до свідомості мешканців почуття їхньої захищеності. Естетичними і екологічними аспектами є використання природних і екологічно чистих матеріалів, підбір кольорової гами і освітленості, які позитивно впливають на емоційно-психологічний стан мешканців будинку. Концепція розумного будинку також повинна мати тут своє місце як для забезпечення необхідних фізичних умов проживання, так і з точки зору відповідності простору сучасному стану розвитку інформаційно-технічної сфери.

Рис. 4 Будинок-інтернат в містечку Грац, Австрія

Демографічна статистика свідчить про актуальність подібних установ, причому розрахованих саме на проживання людей малозабезпечених та з обмеженими можливостями, а вже в наступну чергу – представників сімей так званого нуклеарного типу (де дорослі представники різних поколінь живуть відокремлені один від одного).

Висновки. Необхідність перетворення або зовсім нового типологічного проектування соціальних будівель для похилих людей викликані новими сучасними тенденціями в проектуванні і потребами престарілих людей.

Отже, сучасні тенденції в організації простору будинків-інтернатів для осіб похилого віку і вимоги до організації такого простору включають:

- формування модульної системи організації простору;
- функціональність зон приміщень;
- забезпечення всіх ергономічних вимог, усунення будівельних бар'єрів;
- впровадження спеціальних пристроїв та пристосувань;
- врахування психологічних і естетичних потреб похилих людей;
- наявність приміщень культурно-масового розвитку людей;
- можливою є наявність центрів професійної підготовки;
- використання екологічно-чистих матеріалів при проектуванні;
- комплекс має включати тераси для прогулянки або мати розміщення локацій та центрів в природній зоні, таких як парк, ліс і т.д.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України 29.12.2001 N 549. Про затвердження типових положень про будинки-інтернати (пансіонати) для громадян похилого віку, інвалідів та дітей.//Міністерство праці та соціальної політики України.
2. Потієнко Н.Д. Архитектурно-типологические особенности проектирования жилых домов для социально незащищенной категории городского населения: На примере г. Самары: автореф. дис. канд. архитектуры.: 18.00.02/Потієнко Н.Д.//Самарская государственная арх.-строительная академия. – С.4,5 – 2002. – С.194.
3. Рунге В.Ф., Манусевич Ю.Л. Эргономика в дизайне среды. - М.: Архитектура-С, 2005. – 528 с.
4. Дом престарелых в Австрии. Режим доступа: <http://www.hqroom.ru/dom-prestarelyih-v-avstrii.html>
5. Португальский дом престарелых. Режим доступа: <http://photo.djournal.com.ua/?p=1538>
6. Галкина Ю.. Интервью: Максим Батаев – про дома для престарелых, где все для людей. Режим доступа: <http://www.the-village.ru/village/city/city-interview/168303-doma-prestarelyh-gde-vsyo-dlya-lyudey>

References

1. Nakaz Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy 29.12.2001 N 549. Pro zatverdzhennia typovyh polozhen pro budynky internaty (pansionaty) dlia gromadian pohylogo viku, invalidiv ta ditei.//Ministerstvo pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy.
  - a. [Order of the Ministry of Labour and Social Policy of Ukraine 29.12.2001 N 549. On approval of model regulations on nursing homes (pensions) for the elderly, the disabled and children.//Order of the Ministry of Labour and Social Policy of Ukraine.] [in Ukrainian].
2. Potienko, N.D. (2002). Arhitekturno-tipologicheskie osobennosti proektirovaniia zhilyh domov dlia sotsialni nezashischennoi kategorii gorodskogo naseleniia. Na premere goroda Samary: avtoref. dys. kan. arhitectury.: 18.00.02/Potienko N.D.//Samarskaia gosudarstvennaia arh.-stroitelnaia akademiia. [Architectural and typological features of designing houses for the disadvantaged groups of the urban population: For example, the city of Samara: authoref. dis. cand. architecture: 18.00.02 / Potienko ND // Samara State Academy Building architect] [in Russian].
3. Runge V.F., Manusevich Y.L., (2005). Ergonomika v dizaine sredy [Ergonomics in the design of environment]. Moskva: «Architecture-C» [in Russian].

4. Dom prestarelyh v Avstrii [Nursing home in Austria]. Retrieved from <http://www.hqroom.ru/dom-prestarelyih-v-avstrii.html> [in Russian].

5. Portugalskii dom prestarelyh [The Portuguese nursing home]. Retrieved from <http://photo.djournal.com.ua/?p=1538> [in Russian].

6. Galkina Yu., Intervyu: Maksim Bataev – pro doma prestarelyh, gde vse dlia ludei [Interview: Maxim Bataev - about nursing homes, where for the people]. Retrieved from <http://www.the-village.ru/village/city/city-interview/168303-doma-prestarelyh-gde-vsyo-dlya-lyudey> [in Russian].

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ОРГАНИЗАЦИИ ПРОСТРАНСТВА ДОМОВ-ИНТЕРНАТОВ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА

САФРОНОВА Е.А., БЕДЗИР М.С.

Киевский Национальный Университет Технологий и Дизайна

Цель: выявить современные тенденции в организации интерьерного пространства домов-интернатов для пожилых людей в разных странах мира; определить основные требования к формированию такого пространства.

Методика: обзор и анализ литературных источников, данных Интернета по данной проблематике; анализ опыта проектирования современных заведений для проживания пожилых людей; обобщение результатов исследования; синтез требований к дизайну интерьера домов-интернатов для пожилых людей.

Результаты: обнаружены тенденции формирования среды домов-интернатов для престарелых и сформулированы требования к дизайну такого пространства.

Научная новизна: на основе анализа мирового опыта проектирования, определены основные тенденции формирования пространства домов-интернатов для престарелых.

Практическая значимость: полученные результаты могут быть использованы в учебном и реальном проектировании подобных заведений.

Ключевые слова: *дом-интернат для людей пожилого возраста, дом престарелых, гериатрический центр, социальное проектирование, социальная архитектура.*

MODERN TRENDS IN THE ORGANIZATION OF SPACE ELDERLY CARE CENTER

SAFRONOVA O., BEDZIR M.

Kyiv National University of Technologies and Design

Objective: identify modern trends in the organization of interior spaces of elderly care center in different countries; define the basic requirements for the formation of such a space.

Methodology: review and analysis of the literature, the Internet data on this issue; analysis of experience in designing modern facilities for accommodation of elderly people; summary of the studies; the synthesis of the requirements for the interior design of elderly care center.

Findings: observed trends shaping the environment of elderly care center and the requirements to the design of the space.

Originality: identified the key trends shaping the space of elderly care center based on the analysis of international experience design.

Practical value: the results obtained can be used in education and real design of such institutions.

Keywords: *elderly care center, home for the elderly, nursing home, geriatric center, social planning, social architecture.*